

קוֹנְטֵרַס

תְּפִסִּיק לְהַתְעַצֵּב

יְגַלֶּה עֲצוֹת וְהַנְהַגוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּסִבְלָנוֹת,
וְלֹא לִפְלֵ בְכַעַס וּבִקְפִידוֹת, אֲשֶׁר הוֹרְסִים אֶת חַיֵּי הָאָדָם
וְעוֹקְרִים אוֹתוֹ מִשְׂרָשׁוֹ, וְכָל הַמַּחְלוֹת וְהַחֲלָאִים הָרְעִים
בָּאִים רַק עַל-יְדֵי כַעַס וְעֲצָבִים.

*

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֵי הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵינוּ
רַבֵּי נְחֶמְזָן מְבָרְסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תִלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ
הַקְּדוֹשׁ, אֹרֵי נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִיס לִיהּ
רַבֵּי נְתָן מְבָרְסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלָב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאַמְרֵי
חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרִסְלָב

עִיה "ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹבֵב" א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר עֲנִין רַבֵּנוּ ז"ל הוּא
הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, לְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֲשֶׁר דָּבַר
גְּדוֹל וְדָבַר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה לְבַד, אֱלֹא הַכֹּל
בְּהַשְׁגָּחַתוֹ הַפְּרָטִי פְּרָטִית, וּכְשֶׁאָדָם מְכַנֵּס בְּדַעְתּוֹ
יְדִיעוֹת אֱלוֹ, אִזִּי הוּא מְאָרִיךְ אָפוֹ, וְהוּא סִבְלָן
גְּדוֹל עַל כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו בְּגִשְׁמִיּוֹת
וּבְרוּחָנִיּוֹת, וְאֵף פַּעַם אֵינוֹ מִתְעַצֵּבֵן עַל שׁוֹם
בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם אֱלֹא סוֹבֵל הַכֹּל; אֲשֶׁרִי מִי שְׁמַגִּיעַ
אֶל מַדְרָגָה זוֹ.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקעד)

קוֹנְטֵרַס

תַּפְסִיק לְהַתְעַצֵּבֵן

.א.

בְּנֵי! רְאֵה לְהִרְגִיל אֶת עֲצֻמָּךְ בְּמִדַּת הַסְבָּלָנוּת,
לְסַבֵּל כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְאַף שְׂאֵנִי יוֹדֵעַ שְׁמָרִים
לְךָ הַחַיִּים מְאֹד מְאֹד, וְעוֹבְרִים עָלֶיךָ כָּל מִינֵי
מְרִירוֹת וּמְכַאוּבִים וְיִסּוּרִים מְרִים, הֵן מֵעֲצֻמָּךְ וְהֵן
מֵאַחֲרִים, אֲשֶׁר מְעַצְבָּנִים אוֹתְךָ, וְעַל-יְדֵי-זֶה אַתָּה
נוֹפֵל בְּכַעַס וּבְעֲצָבָנוּת, עִם כָּל זֹאת עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי
אֵין זֶה שׁוֹם יְעָצָה כָּלֵל, כִּי הַכַּעַס וְהִרְצִיחָה,
הַעֲצָבָנוּת וְהַמְרִירוֹת, יְכַלּוּ אֶת כָּל חַיֶּיךָ, כְּמוֹ
שְׂאֵמְרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קְדוּשֵׁין מ.א.): רַגְזָן לֹא
עֲלֵתָה בְּיַדֶּיךָ אֶלָּא רַגְזָנוּתִיָּה, הַכַּעַסָן אֵינוֹ מְרוּיַח
שׁוֹם דְּבָר רַק אֶת כַּעַסוֹ, וְעַל-כֵּן בְּזֶה שְׂתַתְּעַצֵּבֵן עַל
אַחֲרִים אוֹ עַל עֲצֻמָּךְ לֹא תָבוֹא לְשׁוֹם דְּבָר, רַק

תכנס בִּיסוּרִים יוֹתֵר גְּדוּלִים, וְעַל-כֵּן מֵה וְלָמָּה לָךְ
 לְהִתְעַצֵּב, כְּכֹר הַגִּיעַ הַזֶּמֶן שֶׁיְהִי לָךְ יָשׁוּב הַדַּעַת,
 וְ"תִפְסִיק לְהִתְעַצֵּב", וְתִמְשִׁיךְ בְּעֵצְמָךְ אֲמוּנָה
 פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, לִידַע, לְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדֵעַ, אֲשֶׁר
 אֵין בְּלִעְדָיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבַּרֵךְ מְחִיָּה, מְהִיָּה
 וּמְקִיָּים אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָח, חֵי,
 מְדַבֵּר, הֵם עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ,
 וְהַכֹּל מִשְׁגָּח בְּהִשְׁגָּחַה פְּרִטֵי פְּרִטֵי, וְעַל-כֵּן מֵה
 וְלָמָּה לָךְ כָּל-כֶּף לְהִתְעַצֵּב, וְאִז אִם תִּכְנִיס בְּעֵצְמָךְ
 יְדִיעוֹת אֱלוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה תִזְכֶּה לְחַיִּים אֲמִתִּיִּים, חַיִּים
 נִצְחִיִּים, חַיִּים אֲרָכִים, כִּי עֲקֹר הָרְפוּאוֹת וְהִשְׁוּעוֹת
 בְּאִים לְאָדָם שֶׁהוּא סְבֻלָן, כִּי מִי שֶׁהוּא סְבֻלָן בְּחַיָּיו,
 הוּא עוֹבֵר אֶת הַחַיִּים בְּקִלּוֹת, וּמִי שֶׁתָּמִיד בְּכַעַס
 וּרְצִיחָה וְעֲצָבָנוּת, הוּא רַק הוֹרֵס אֶת עֲצָמוֹ וּמְבַרֵּחַ
 מִמֶּנּוּ אֲנָשִׁים. וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר,
 מִהֲרֵגַע הַזֶּה לְהִפְסִיק לְהִתְעַצֵּב, וְתִמְשִׁיךְ בְּעֵצְמָךְ
 אֲמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִזְכֶּה
 שִׁשְׁתַּנֶּה כָּל מַצְבְּךְ לְטוֹבָה.

ב.

צָרִיךְ שֶׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם

עובר על כל אחד ואחד מה שעובר — צרות ויסורים, מרירות והרפתקאות, קטנות וחלישות הדעת, שזה מכניס את האדם בעצבות ובמרירות, בכעס, ברציחה ובעצבנות, וחכמינו הקדושים אמרו (נדרים כב.): כל הכועס כל מיני גיהנום שולטין בו, שנאמר (קהלת יא, י): "והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך", ואין רעה אלא גיהנום, שנאמר (משלי טז, ד): "כל פעל הוי"ה למענהו וגם רשע ליום רעה", ולא עוד אלא שתחתונות שולטת בו, שנאמר (דברים כח, סה): "ונתן הוי"ה לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש", איזהו דבר שמכלה את העינים ומדאיב את הנפש? הוי אומר אלו תחתונות, כי מי שלא יכול לעצור רוחו בעדו בעת שעוברים עליו צרות ויסורים, קטנות ומכאובים, רק נופל בעצבנות, בכעס ורציחה, אז כל מיני גיהנום שולטין בו, ומנח בשאול תחתית ומתחתיו, כי הכעס והרציחה הורסים את האדם לגמרי, ואינו מרויח שום דבר, אדרבה הוא מסתבך יותר בצרות ויסורים. ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, להפסיק להתעצבן, כי לא תבוא אל שום דבר בעולם על-ידי כעס ורציחה ועצבנות, זה רק יהרס אותך יותר ויותר, כי אש הגיהנום תשלט בך,

ותפל בשאול תחתיות ומתחתיו, וראה מה שעבר
 עליך כבר בחייה, איך שהיית בכעס ורציחה, ומה
 פעלת עם זה, ועל-כן איעצך ויהי אלקים עמך,
 שמהיום והלאה "תפסיק להתעצבן", וכשיש איזה
 אדם שמעצבן אותך, או שממרר את חייך, ראה
 לברח ממנו כמו שבורחים מאש, ולא יהיה לך
 שום עסק אתו, ויותר טוב לברח ממנו מלצאת
 ולריב, להתעצבן ולהתרגז ולהיות בכעס עליו, כי
 זה ממילא לא יועיל, רק יגרס את פתך והבריאות
 שלך, וכך אם תברח ממנו, אז הוא יתבטל לגמרי,
 ואין אתה יכול להענישו יותר מזה, שאתה בורח
 ממנו שלא יהיה לך שום עסק עמו כלל. ולכן ראה,
 אהובי, בני היקר, לקחת דבורים אלו לתשומת
 לבך, ותשמר את עצמך מהיום והלאה מכעס,
 מקפידות ורציחה, ו"תפסיק להתעצבן", כי זה לא
 יביא לך שום דבר, ובפרט אם אתה תלמיד חכם,
 עליך להזהר מאוד מאוד לא להיות בכעס
 ובעצבנות, כי הכל מסתכלים עליך ויוצא מזה
 חלול השם, ואם יראה אדם שהתלמיד חכם בכעס
 ובעצבנות, יאמר בלבו: "בנודאי מתר לכעס", חס
 ושלום, ועל-כן ראה לשמר עצמך מאוד מאוד לא
 להיות בכעס, בקפידות ובעצבנות, ותרגיל את

עֲצָמָךְ בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוּת, וְאִז תִּקְדַּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם, וְאִךְ
 אֶחָד בְּעוֹלָם לֹא יוּכַל לָךְ, כִּי בְּרַגַע שְׁאַתָּה מְרַגֵּיל
 אֶת עֲצָמָךְ לְהִיּוֹת בְּסְבָלָנוּת, אַתָּה כְּבָר הַמְנַצֵּחַ, כִּי
 אֵין מִי שִׁינַצַּח בְּזֶה הָעוֹלָם, רַק מִי שֶׁמַּחְזִיק בְּמִדַּת
 הַסְּבָלָנוּת, וְאִם הָיוּ בְּנֵי-אָדָם יוֹדְעִים אֶת מַעֲלַת
 הַסְּבָלָנוּת, וְאִיךְ שְׁעַל יָדָהּ יְכוּלִים לְנַצַּח הַכּוֹל, הָיוּ
 תָּמִיד סְבָלָנִיִּים עַל כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם,
 וּמִפְּסִיקִים לְהַתְעַצֵּבֵן. וְעַל-כֵּן רָאָה אֱהוֹבִי, בְּנֵי
 הַיְקָר, לְהַכְנִיס אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ בְּתוֹךְ לְבָבְךָ, וְאִז
 טוֹב לָךְ כָּל הַיָּמִים.

ג.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיְקָר, אֲשֶׁר הַכַּעַס,
 הַרְצִיחָה וְהַעֲצָבָנוּת, שְׁאָדָם כּוֹעֵס, מִקְפִּיד וּמַתְעַצֵּבֵן
 עַל זוּלָתוֹ, מְבִיא אוֹתוֹ לְכָל מִינֵי מַחֲלוֹת בְּעוֹלָם,
 וּבַפְּרָט מַחֲלוֹת הַלֵּב וְהַגּוּף, וְכָל אֵלוֹ שְׁסוּבָלִים עַל
 הַלֵּב, זֶהוּ רַק מַחֲמַת שֶׁהֵם תָּמִיד בְּכַעַס וְרָצִיחָה,
 וְרוֹתְחִים מְרֹב תַּבְעֵרַת לְבָם שְׁבוֹעֵר בָּהֶם עַל זוּלָתָם,
 וְהֵם תָּמִיד מַתְעַצָּבָנִים עַל אַחֲרִים, וְזֶה מָה שְׁמְבִיא
 אוֹתָם לִיַּדֵּי סַכָּנָה לְכָל הַגּוּף, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (שְׁבַת י"א): כָּל כָּאֵב וְלֹא כָּאֵב לֵב; הָאָדָם

יכול לסבל כל מיני פאבים אך לא פאב לב, כי פאָשר יכאב הלב, רחמנא לישזבן, אז יכאב כל הגוף, וזה שאמר שלמה המלך: "וזהסר פעם מלבך והעבר רעה מבשרך", כי פשאדם מסיר את הפעם מלבו, אז ממילא אין רעה בבשרו, כי כל הצרות והיסורים שעוברים על האדם בגשמיות וברוחניות, הם רק על-ידי שבוּעַר בו תמיד הפעם והרציחה, ומתעצבן על כל דבר קטן, וזה מביא אותו לידי חלי לב, עד שרחמנא לצלן, מקבל התקפת לב, ועל-כן אשאל אותך, אהובי, בני היקר, ותישב את עצמך היטב היטב, האם פדאי לחלות בלב, עד שתבוא להתקפת לב על-ידי מדת העצבות והעצבנות, הפעם והרציחה?! תצחק מכל העולם ואפלו מאלו בני-אדם שמצערים אותך, לך, ברח לך אליו יתברך, ותמשיך בעצמך אמתת מציאותו יתברך, שתדע אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה, מהוה ומקים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ועל-כן מה ולמה לך להתעצבן על זולתך, ואפלו שהוא נובח נגדך ומדבר עליך כל דבר אסור, שתק! כי שתיקה בעת הפעם פמים לאש, ואם תענה לו, אזי תבעיר את האש יותר

ויותר, ואם תשתק לו, בזה תכבה את האש, ועליך לדעת כי מדת הפעם גורמת לאדם שיבא לידי כפירה, שיכפר בעקר, כי כל הפועם כאלו עובד עבודה זרה, והוא כופר בעקר, כי המאמין האמתי, שמאמין בהשגחתו יתברך הפרטי פרטית, הוא אף פעם לא יכעס ולא יתעצבן על זולתו, כי "מה יש לי לכעס על זולתי, מאחר שאני יודע שאין שום נמצא מבלעדי הקדוש-ברוך-הוא, ומה שיש לי צרות ויסורים ועגמת נפש מפלוני או אלמוני, הכל בהשגחה ממנו יתברך שרוצה שאברח אליו".

על-כן ראה אהובי, בני היקר, להכניס דבורים אלו לתוך לבבך היטב היטב, וברח לך מפעם וקפידות ותפסיק להתעצבן, ומהיום והלאה הדבק את עצמך רק בו יתברך, ותתחיל לקיים את מצוותיו יתברך, אשר על-ידי-זה בעצמו יאיר עליך אור וזיו וחיית ודבקות הבורא יתברך שמו, כי כל המצוות מביאות את האדם לאמונה הקדושה, כמו שכתוב (תהלים קיט, פו): "כל מצותיך אמונה", ועל-ידי האמונה תוכל להפסיק להתעצבן, ולא לכעס על זולתך, וכן על עצמך אסור להתעצבן: "למה עשיתי דבר כזה", אלא תראה לדון את

עצמך לכף זכות, ואז תעבר את העולם בשלום. ואל תחשב, אהובי, בני היקר, שרצוני לפתותך, ובעבור זה אני אומר לך דברים אלה, לא, לא! אל תאמר כזאת, אלא עליך לדעת, כי זוהי המציאות, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והכל בהשגחה פרטי פרטית, אם אתה כן רוצה או לא רוצה, הכל ממנו יתברך, ועל-כן "תפסיק להתעצבן" על זולתך, ואז דיקא תזכה לרשת עולם הנה והעולם הבא גם יחד, כי אי אפשר להמשיך על עצמו ערבות, ידידות, זיו וחיות אלקותו יתברך, שהוא עולם הבא בזה העולם, אלא על-ידי שזוכה למדת הסבלנות, לסבל כל אשר עובר עליו, ואז דיקא חי בזה העולם חיים אמתיים ונצחיים. ועל-כן הכנס בלבך, אהובי, בני היקר, דבורים אלו, ואז תראה היאך תקרר את אש הכעס והרציחה ממך, ותזכה באמת להגיע לכל המדרגות שבעולם.

ד.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שכל החיים לפניך, ואתה יכול לזכות בזה העולם לחיות חיים ערבים ונעימים, חיים טובים, חיים ארכים, אם רק

תַּפְסִיק לְהַתְעַצֵּבֵן

קז

תִּשְׁמַע בְּקוֹלִי, וְתִרְגְּלִי אֶת עֲצֻמְךָ בְּמַדַּת הַסְּבָלָנוֹת
וְ"תַפְסִיק לְהַתְעַצֵּבֵן", אִז תִּרְגִּישׁ נֶעֱם בְּחַיִּיךָ, אֲבָל
אִם לֹא תַפְסִיק לְהַתְעַצֵּבֵן, רַק תִּמְשִׁיךְ לְהִיּוֹת תָּמִיד
בְּכַעַס וּרְצִיחָה עַל זוּלָתְךָ, זֶה יַהֲרִס אוֹתְךָ לְגַמְרִי,
וַיָּבִיא אוֹתְךָ לְשֵׂאוֹל תַּחֲתִיּוֹת וּמַתְחָתָיו, וַיֵּאֶשׁ
הַגִּיהֵנוּם תִּבְעֵר בְּךָ תָּמִיד, וְלֹא תוּכַל לָנוּחַ אֲפֹלוּ
כְּרָגַע עַד שֶׁתִּכְלֶה, כִּי כָּל אֱלוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ חוֹלִים,
רַחֲמָנָא לְצֻלָּן, זֶה רַק מִהֶעֱצָבִים שֶׁנִּכְנָסוּ בָּהֶם, כִּי
יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁכָּל-כֶּף עֲצָבָנִיִּים, שֶׁכָּל דְּבַר קָטָן
מֵעֲצָבֵן אוֹתָם, וְהוֹרֵס לָהֶם אֶת כָּל הַחַיִּים, וְכָל-כֶּף
מֵר לָהֶם, עַד שֶׁמִּשְׁתַּגְּעִים וְזוֹרְקִים חֲפָצִים וְשׁוֹבְרִים
כְּלִים, וְזֶה עֵקֶר הַשְּׁגָעוֹן. וְעַל-כֵּן רָאָה, אֱהוֹבִי, בְּנֵי
הַיֶּקֶר, מִהַיּוֹם וְהַלָּאָה לְהַפְסִיק לְהַתְעַצֵּבֵן כְּבָר, כִּי
זֶה לֹא יִבְיָאךָ אֶל שׁוֹם דְּבַר בְּעוֹלָם, רַק יִסְבֹּךְ אוֹתְךָ
יּוֹתֵר וַיּוֹתֵר, כְּמוֹ הַשּׁוֹר הַזֶּה שֶׁמִּתְפָּרֵעַ, וְאִז כּוֹבְלִים
עָלָיו הַחֲבָלִים לְקִשְׁרוֹ, כֵּן אָדָם שֶׁאִינוּ מִפְסִיק
לְהַתְעַצֵּבֵן וְלִכְעֵס וְלִהְיוֹת בְּרְצִיחָה, אֲזִי כּוֹבְלִים
עָלָיו צְרוּתָיו, יִסּוּרָיו וּמְרִירֵיוֹתָיו. וְעַל-כֵּן רָאָה,
אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְקַחַת אֶת עֲצֻמְךָ כְּבָר בְּיַדְיךָ,
וְ"תַפְסִיק לְהַתְעַצֵּבֵן", וּמִהַיּוֹם וְהַלָּאָה תִּרְגְּלִי אֶת
עֲצֻמְךָ בְּמַדַּת הַסְּבָלָנוֹת, לְסַבֵּל כָּל הָעוֹלָה עָלֶיךָ, וְאִז
תִּרְאֶה שֶׁהַכֹּל יִתְבַטֵּל מִמֶּךָ, כִּי כָּל אֱלוֹ הַרוֹצִים

לעצבן אותך, זה רק כְּדֵי לְנִסּוּתְךָ, לראות אֵל מִי תִפְנֶה בַעַת צְרוּתְיָךְ, יִסּוּרֶיךָ וּמְכַאוּבֶיךָ, וְאַף שְׁאֲנִי יוֹדֵעַ שְׁחֻטָּאת הַרְבֵּה בְּחַיֶּיךָ, וְנִדְמָה לְךָ כְּאִלוֹ אֵין לְךָ שְׂיִכוּת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, חֵס וְשְׁלוֹם, עָלֶיךָ לְדַעַת שֶׁהַכֹּל דְּמִיּוֹן, כִּי בְּאֵמֶת הוּא יִתְבָּרַךְ אָב הַרְחֻמָּן וּמְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתָיו, וְרוֹצֵה בְּתִשׁוּבַת הַרְשָׁעִים, וְאַפְלוֹ שְׁאָדָם עֹשֶׂה כָּל מִינֵי חֻטָּאִים וְעוֹנוֹת וּפְשָׁעִים בְּעוֹלָם, עֲדִין שְׁעָרֵי וּפְתַחֵי הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחִים לְפָנָיו, אִם רַק יִקַּח אֶת עֲצָמוֹ בְּיָדָיו, וַיִּחְזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וַיִּרְגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרַךְ כְּאִשֶּׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וַיִּסְפֹּר לְפָנָיו אֶת כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּפְרָטֵי פְּרָטִיּוֹת, וְאִזּוֹ אֵינוֹ זֶז מִשָּׁם עַד שְׁמוֹחֲלִין לוֹ.

וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמְךָ בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, לְהִיּוֹת רְגִיל לְלַכֵּת לְמָקוֹם פְּנוּי שְׁאֵין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וּלְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבְךָ, וְזֶה יִחְדִּיר בְּךָ אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, לִידַע, לְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדֵעַ שְׁאֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מְחִיָּה, מְהִנֵּה וּמְקִים אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר, הֵם עֹצֵם עֲצָמִיּוֹת חֵיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וכשתתבררנה לך ידיעות אלו, אז "תפסיק להתעצבן", כי מה לך להיות בכעס, בעצבנות ורציחה, אשר מאומה לא יועילו לך, וממילא לא יביאוך אל שום דבר בעולם, אדרבה תסתבך יותר בצרות וביסורים, ובזה שתחזור בתשובה שלמה אליו יתברך, על-ידי-זה "תפסיק להתעצבן", ותהיה סבלן אמתי לסבל את כל העולם, ואז היקא תזכה לעבר את זה העולם בשלום, וכל שונאיך וכל המקטרגים עליך יפלו תחת רגליך, כי אין עוד דבר שישכול לנצח בו את זולתו כמדת הסבלנות, כי הסבלנות היא כמים ששופכים על אש הפעם והרציחה, ועל-כן אשרי מי שיש לו השכל והדעת והחכמה הזו להיות סבלן על כל מה שעובר עליו, ומפסיק להתעצבן, ורק שורה בניחותא ואינו כועס, שאז יוכל להרגיש את העולם הזה בעולם הבא; אשרי מי שמכניס את דבורי אלה בתוך לבו, ומקימם בתמימות ובפשיטות, ואף שנדמים כדבורים פשוטים ושל מה בכך, אך אם תתבונן, אהובי, בני היקר, היטב היטב על דברי אלו שאני מדבר אליך, תראה שהם עקרים גדולים בחיי האדם, כי אי אפשר לעבר את זה העולם בשלום, כי אם על-ידי מדת הסבלנות, ופוק וצא ועין בכל

אלו שהאריכו ימים ושנים טובות בזה העולם, הכל היה מחמת שהאריכו אפם על כל מה שעבר עליהם, והיו סבלנים גדולים, ולא התעצבנו אף פעם בחייהם, על-ידי-זה גדלו והצליחו ושקם יצא בכל העולם, וכל אלו שנחלו ובפרט בהתקפת לב וכו', הכל בא מרב עצבים ורגז, פעם ורציחה, שרגזו על זולתם, ואשר על-ידי-זה עקרו את עצמם משני העולמות, והביאו על עצמם מחלות גדולות, עד שנעשו חולים לגמרי, פי עצבי האדם מתפוצצים ומביאים אותו לידי תחתוניות שנופל בשאול תחתיות ומתחתיו, ואז הגיהנום בוער בו מרב רציחה, לא-כן מי שהוא בטל ומבטל בעיני עצמו, ויודע שאין לו רק הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, וחוזר תמיד בתשובה שלמה אליו יתברך, ומתודה לפניו יתברך על כל מה שעשה, הוא דיקא עובר את זה העולם בשלום ובאהבה עם הכל, וזוכה לחיות חיים טובים וערבים, נעימים ומתקים; אשרי לו בזה ואשרי לו בבא.

ה.

ראה, אהובי, בני היקר! להרגיל את עצמך

במדת הסבלנות, ואל תצא לריב עם מִחְרָפֵי וּמְבֹי
 נפשך, אלא "תפסיק להתעצבן", ואז תראה איך
 שכלם יתבטלו תחת רגליך, כי יפלו ויפִרְדּוּ לְגַמְרֵי,
 כי בזה שתענה להם, אתה נותן להם כחות, כי הם
 רוצים לראותך איך אתה מרגז, וכיצד אתה בכעס
 ורציחה ובווער פתנור, ובזה ש"תפסיק להתעצבן"
 ותהיה בסבלנות, אתה שופך מים על ראשם, והם
 נוחלים מפלה אחר מפלה; על-פן ראה מהיום
 והלאה, אהובי, בני היקר, להכניס בעצמך ידיעות
 אלו, ו"תפסיק להתעצבן", כי לא כדאי לעבר את
 זה העולם בכעס, רציחה ועצבנות, ולהרס את
 בריאותך בגלל זולתך שעושה ליצנות ממך
 ומתלוצץ מדרכך, מה לך עמו? ! אתה הדבק עצמך
 בו יתברך, ואז דיקא תרגיש ערבות, נעימות,
 ידידות, חיות אלקותו יתברך; כי עליך לדעת,
 אהובי, בני היקר, כי כל החיים בזה העולם הם
 דמיון אחד גדול, כי הקדוש-ברוך-הוא מסתיר
 עצמו בדומם, צומח, חי, מדבר, כי הוא יתברך
 ברא את כל העולם, ומחיה ומחיה את כל הבריאה
 כלה, ואין בלעדיו נמצא, כי הוא נמצא בכל פרט
 מפרטי הבריאה — דומם, צומח, חי, מדבר, אך
 בשביל הבחירה והנפיון, אין אדם זוכה לראות

זאת, ועל-כן הוא רואה רק דומם, צומח, חי, מדבר, הוא רואה את גשמיות האדם, איך שתמיד רב עם זולתו כמו תיה טורפת ואבנים וצמחים מזיקים, וזה מה שמעצבן אותו, לא-כן אם האדם חותר אחר פנימיות הבריאה שהיא הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, המחיה ומנהיה את הדבר הזה, אז הוא מפסיק להתעצבן, וסובל על כל הבא עליו, ורואה ושומע ומרגיש רק את אמתת מציאותו ותברך, ושיתק לזולתו, ואז זוכה לגלוי אלקות במדרגה כזו, עד שיתפרדו ממנו כל פועלי און, והוא דבוק בחי החיים — בו תברך, ושום דבר בעולם כבר לא יכול לעצבן אותו. ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, לקחת את עצמך בידיך, ו"תפסיק להתעצבן", רק תחזיר בעצמך אמונה פשוטה בו תברך, ותדע אשר בלי אמונה אי אפשר לעבור את זה העולם בשלום, וכל אלו האפיקורסים והכופרים המדברים נגדו תברך, הם מלאים פעם ורציחה, גאות, ישות וכבוד, והם תמיד מעצבנים, ואפלו שנראה להם שהם סבלניים, אל תאמין להם כרגע, כי סבלנות ואמונה הולכות יחד שלובי יד ביד, לא-כן מי שהוא כופר בעקר, רחמנא לישזבן, הוא מלא עצבות, מרירות ועצבנות, פעם ורציחה;

ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, לשוב בתשובה שלמה אליו יתברך, ותקבל על עצמך מהיום והלאה לשמר את מצוותיו יתברך, ואז תבא למדת הסבלנות, לסבל כל אשר עובר עליך, ו"תפסיק להתעצבן", ותרגיש ערבות, נעימות, ידידות, זיו וחיות אלקותו יתברך, ושום ברִיָּה שבעולם לא תוכל לך, ואם תתנהג כך, אז תרגיש כל מיני טעמים בחיִיך; אשרי מי שזוכה לשוב בתשובה שלמה אליו יתברך, וחי חיים אמתיים ונצחיים בזה ובבא.

ו.

אהובי, בני היקר! ראה להרגיל את עצמך במדת הסבלנות, כי אי אפשר לעבר את העולם בלי סבלנות, כי על כל אחד בעולם עוברים כל מיני מרירות, צרות ויסורים, קטנות, חלישות הדעת ומכאובים, הן מעצמו מה שעובר עליו, שסובל מה שסובל, והן מילדיו, שממררים את חייו ועושים נגד רצונו, והן מבני-אדם שכנים קרובים ורחוקים, שמעצבנים אותו, אשר על-ידי כל זה צרים ומרים לו החיים מאד מאד, והאדם

מתרגז כל-כף, עד שנדמה לו שייצא מדעתו; ועל-כן באתי לבקש ממך, אהובי, בני היקר, אם אתה רוצה לעבור את זה העולם בשלום, ראה להרגיל את עצמך במדת הסבלנות ו"תפסיק להתעצבן", כי זה לא יועיל כלל, והעקר עליך לברח אליו יתברך, ותרגיל את עצמך ללכת עכשו למקום שאין שם בני-אדם, ותפרש את כל שיחתך, וכל מה שעובר עליך בפרטי פרטיות אליו יתברך, ותגלה לו את כל לבך, וכל מה שעובר עליך ברוחניות ובגשמיות, ותרבה בשיחה בינך לבין קונך, וזה יקרר את עצביך שלא תהיה כל-כף עצבני וכעסן ומלא רציחה, אשר הורסים את בריאותך. ואם תשמע בקולי, תהיה לי אסיר תודה כל ימי חייה, כי באמת אין לאדם בזה העולם רק הקדוש-ברוך-הוא, כי הכל משגח בהשגחה פרטי פרטית, ולא יועיל שום דבר שתעשה שיהיה כרצונך, אלא על-ידי שתבטל רצונך לרצונו יתברך, על-ידי-זה יעשה רצונו כרצונך (עין אבות ב, ד), כי בזה שאדם מבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, ובא תמיד רק אליו יתברך, ומספר לפניו יתברך את כל מה שעובר עליו בפרטי פרטיות, על-ידי-זה הוא קונה בעצמו מדת הסבלנות

ומפסיק להתעצבן. ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, להרגיל את עצמך בעבודה הקדושה הזו, לא פדאי לך לריב עם עצמך, לנתק מעליך את העל הכבד שאתה נתון בו, כי זה לא יועיל כלל, יותר טוב לך לברח אליו יתברך, ולשפך שיח ותפלה לפניו, אשר הוא יתברך בודאי יעזר לך — אם תהיה עקשן גדול על דבר זה מדי יום ביומו ומדי שעה בשעה, וכך מה שעוברים עליך מרירות ויסורים, צרות ועגמת נפש, קטנות וחלישות הדעת מילדיך, משכניך ומקרוביך הרחוקים והקרובים, לא יועיל דבר להתחמק מצרות אלו, אלא אם תדבק את עצמך בו יתברך, ותמשיך על עצמך ערבות, נעימות, ידידות, זיו וחיות אלקותו יתברך, שתכניס תמיד בדעתך, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה ומתהוה ומקיים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, וכפי שתכניס בעצמך ידיעות אלה, על-ידי-זה יהיה לך בנקל לקבל הכל, ועל-כן ראה להתחזק בכל מיני אפנים שבְעוֹלָם, והקדוש-ברוך-הוא בודאי לא יעזב אותך.

ז.

צריך שתדע, אהובי, בני, שכל חיי האדם מלאים נסיונות קשים ומרים, ועובר על כל אחד כל מיני חלישות הדעת, ירידות ונפילות והפסדים בגשמיות וברוחניות, ועל כלם צריכים להיות סבֵּלן גדול, כי בלי מדת הסבֵּלנות לא יכולים לעבר את זה העולם כָּלֵל, כי כפי תקף הצרות והיסורים, המרירות וההרפתקאות, שעוברים ממש על כל אחד בזה העולם, יכולים להשתגע, ועל-כן רב בני-אדם הם עצבניים, וזה מה שהורס את חיייהם, לא-כן מי שמכניס בעצמו ידיעות אלו, הוא זוכה להאריך אפו על כל מה שעובר עליו, ואזי מצליח דרכו.

ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, להפסיק להתעצבן, והרגל את עצמך להכניס בך אמונה פשוטה בו יתברך, ותדע שהוא יתברך מחיה, מנהיה ומקיים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, וכפי שתזכה להכניס בדעתך ידיעות אלו, על-ידי-זה באמת תצליח דרכך, ותעבר את זה העולם

בְּשֵׁלוֹם. וְזָכַר דְּבָרִים אֵלּוּ כִּי תִצְטָרֵךְ אוֹתָם לְיָמִים
הַבָּאִים, וְאַל תַּחֲשֹׁב שֶׁהֵם דְּבָרִים פְּשׁוּטִים, אֲלֵא
עֲמָקִים מְאֹד, עֲמָק עֲמָק מִי יִמְצְאוּנוּ, כִּי הֵעֲצָבְנוֹת
שֶׁל הָאָדָם הוֹרֶסֶת לוֹ אֶת כָּל חַיָּו, וְעַל-כֵּן הִרְגַּל
אֶת עֲצָמָךְ בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת וְ"תַפְסִיק לְהַתְעַצֵּבַן",
וְאִז תַּחֲיֶיה חַיִּים מִיִּשְׁבִּים בְּזֶה הָעוֹלָם.

ח.

רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְחִזֵּק אֶת עֲצָמְךָ בְּכָל
מִיָּנִי אֲפָנִים שֶׁבְּעוֹלָם, לְהִיּוֹת סְבָלָן עַל כָּל אֲשֶׁר
עוֹבֵר עָלֶיךָ, וְאַל תַּהֲיֶיה שְׂבוּר מְשׁוּם דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם,
כִּי עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי כָּף הֵם הַחַיִּים, עַל כָּל אֶחָד
וְאֶחָד עוֹבְרִים מִשְׁבְּרִים וְגַלִּים, צָרוֹת, יְסוּרִים
וּמְכַאוּבִים, וְאֲשֶׁרִי מִי שְׂזוּכָה לְהַחֲזִיק מְעַמָּד, וְשׁוּם
דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם לֹא יוּכַל לְשִׁבֵר אוֹתוֹ, וְזֶה עֵקֶר
שְׁלֵמוֹת הָאָדָם שֶׁמִּגִּיעַ אֶל מִדַּת הַסְּבָלָנוֹת, שֶׁהוּא
תָּמִיד סְבָלָן עַל כָּל הַבָּא עָלָיו, וְאֵף פַּעַם אִינוֹ
מִתְעַצֵּבַן. וְעָלֶיךָ לְדַעַת, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר זֶה
הַמְּדֻרְגָה הַגְּבוּהָה בְּיֹתֵר בְּעוֹלָם, כִּי טֹבֵעַ הָאָדָם
לְהַתְעַצֵּבַן עַל כָּל דְּבָר קָטָן שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, וּבְפֶרֶט
שְׁעוֹשִׂים נֶגֶד רְצוֹנוֹ, הוּא מִתְעַצֵּבַן לְגַמְרִי, עַד

שְׁנוּפֵל בְּכַעַס וּרְצִיחָה, וְזֶה מֵה שְׁהוּרָס לוֹ אֶת
הַחַיִּים, כִּי כָּל הַמַּחְלֶקֶת וְהַצָּרוֹת, הַמְרִירוֹת
וְהִיסוּרִים שֵׁשׁ בְּעוֹלָם, הֵם רַק מַחֲמַת עֲצָבָנוֹת,
שְׁסוּבֵל מֵהַעֲצָבִים, וְעַל־כֵּן רָאָה, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר,
לְהַפְסִיק לְהַתְעַצְבֵּן, וְתִזְרַק אֶת הַעֲצָבִים שְׁלָדָה,
וְתִרְגֵּיל אֶת עֲצָמָךְ לְהִיּוֹת מְאָרִיךְ אַף עַל כָּל אֲשֶׁר
בָּא עֲלֶיךָ, וְאִז תִּרְאֶה אִיךָ שֶׁתְּצַלִּיחַ דְּרָכָךְ, וְשׁוּם
דְּבַר בְּעוֹלָם לֹא יוּכַל לְשַׁבֵּר אוֹתְךָ, וְאִז תִּהְיֶה הַכִּי
מְאֹשֵׁר בְּחַיֶּיךָ, וְאֵל תַּחֲשֹׁב כִּי הֵם סֶתֶם דְּבוּרִים
שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְפַתּוֹתְךָ וּלְהִרְאוֹת לְךָ כְּאֵלוֹ אֵין זֶה כָּךְ,
תִּדַע שֶׁהֵם עֲקָרִים גְּדוּלִים בְּחַיִּים, כִּי אַתָּה עֹדִין
אֵינְךָ יוֹדֵעַ מָה עָלוּל לְעֵבֵר עֲלֶיךָ בְּחַיֶּיךָ, כִּי "יָמֵי
שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוּרֹת שְׁמוֹנִים
שָׁנָה" (תְּהִלִּים צ, י), וְהָאָדָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה עָלוּל
לְקָרוֹת לוֹ, אֲבָל אִם הוּא מְתַאַזֵּר בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת,
וְיוֹדֵעַ אֲשֶׁר כָּל מֵה שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו, הוּא תְּמִיד יִבְרַח
רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיִרְגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרַךְ
כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, אִז
יִצְלִיחַ דְּרָכּוֹ, וְיִהְיֶה הַכִּי מְצַלַּח בְּחַיִּים; וְעַל־כֵּן
רָאָה, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְהַפְסִיק כָּבֵד לְהַתְעַצְבֵּן,
וְתִקְנֶה בְּעֲצָמָךְ אֶת הַסְּבָלָנוֹת, וְאִז תְּצַלִּיחַ בְּחַיֶּיךָ, כִּי
בְּזֶה תְּלוּיָהּ עֵקֶר הַצְּלָחַת הָאָדָם — כְּשֶׁהוּא סְבָלָן,

קיט

תפסיק להתעצבן

ובלי סבלנות הוא אבוד לגמרי. וזכור כָּלֵל זֶה מְאֹד,
כי תצטרך אותו לימים הבאים, כי הסבלנות היא
העקר בחיים.

ט.

אהובי, בני היקר! ראה לחזק את עצמך בכל
מה שעובר עליך, ותהיה עקשן גדול על מדת
הסבלנות, ואל תהיה בכעס ובקפידות כרגע, תמיד
תמסר את נפשך על מדת הסבלנות, והסבלנות
תלויה כפי מדת האמונה שהאדם אויזו בה, כי
כשאדם חזק באמונה, אז מצליח דרכו מאד, ועקר
שלמות האמונה, שצריך להכניס בעצמו, אשר אין
שום מציאות בלעדיו יתברך כָּלֵל, והוא יתברך
מחיה ומתהוה את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח,
חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך,
והכל לכל אור אין סוף ברוך הוא, והאדם נמצא
בתוך האור, ואז כשאדם חי בצורה כזו, הוא תמיד
סבלן, כי אינו מתעצבן משום דבר שבעולם, ואף
שדבר זה הוא המדרגה הגבוהה ביותר להגיע
אליה, עם כל זאת צריך וראוי לכל בר ישראל
להרגיל את עצמו להגיע אל מדרגה כזו, שתהיה

אמונתו כל-כף ברוּרָה ומְזַכֶּכֶת, עד שִׁירָאָה מְכַל
דָּבָר רַק אֶת הָאֱלֹקוֹת שְׁבוּזָה הַדָּבָר.

וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְהַרְגִיל אֶת
עֲצָמָךְ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל
רֵעֵהוּ וְהֵבֵן אֶל אָבִיו, וְתִסְפֹּר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל
לִבָּךְ וְכָל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּזְכֶּה לְשׁוּב
בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית, וְתִהְיֶה סִבְלָן וְ"תִפְסִיק
לְהִתְעַצְבֵּן" מְכַל מָה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, כִּי לֹא כְּדָאֵי
לְהִתְעַצְבֵּן מְכַל דָּבָר קָטָן, אֲדִרְבָּה רָאָה לְהִיּוֹת דְּבוּק
רַק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִזּוּ תִּצְלִיחַ דְּרַכְּךָ וְתִחְיֶה
חַיֵּי רוּחָנִיּוֹת, חַיֵּי עוֹלָם הַבָּא בְּעוֹלָם הַזֶּה. אֲשֶׁרֵי מִי
שְׁמַכְנִים אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי בְּאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, שְׂאִז
מְרַגֵּשׁ אֶת עֲצָמוֹ אָדָם אַחֵר לְגַמְרֵי וְיִצְלִיחַ דְּרַכּוֹ,
וְעוֹלָמוֹ יִירֶשׁ בְּחַיָּיו, וּבְעוֹדוֹ בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ בְּזֶה
הָעוֹלָם יִרְגִישׁ טַעַם עוֹלָם הַבָּא, כִּי אִין לָךְ עוֹד טַעַם
נוֹרָא וְנִפְלָא יוֹתֵר בְּחַיִּים מִמָּה שְׂאָדָם מְרַגֵּשׁ אֶת
אֲמִתַּת מְצִיאֹתוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, וְתִמִּיד חֵי רַק עִמּוֹ
יִתְבָּרַךְ, וְהוּא סִבְלָן גְּדוֹל עַל כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו,
וְזוֹכֶה לְבוֹא אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל פַּעַם שְׁרוּצָה, אֲשֶׁרֵי
הַמְּחַכֶּה וְיִגִיעַ אֶל מְדַרְגָּה זוּ, וְגַם אֶל זֶה צְרִיכִים
מִדַּת הַסִּבְלָנוֹת, כִּי זֶה לֹא בָּא כָּל-כָּף בְּנִקְלָל לְהִגִיעַ

אל מדרגה כזו, וזוהי מדרגת הצדיקים הגדולים במעלה נוראה ונפלאה מאד, שזכו לבטל את עצמם לגמרי לגמרי אל האין סוף ברוך הוא, עד שמתבטלים בעיני עצמם לגמרי, וכבר אינם רואים משום דבר רק את האלקות, ואף פעם אינם מתעצבנים והם לא בכעס ובקפידות, מאחר שיודעים שהכל ממנו יתברך, ועל-כן ראה אהובי, בני היקר, להרגיל את עצמך לילה בדרך זו, ואז תצליח דרכך, ותחיה חיי נצח, ויהיה לך רק טוב כל ימי חייך.

י.

אהובי, בני היקר! ראה לקחת את עצמך בידך, ו"תפסיק להתעצבן", כי ראה וגם ראה במה עוברים עליך הימים הטובים שלך, בהבל וריק, בכעס ומכאובים, במחלקת ומריבות, ותמיד אתה מעצבן, ובכל פעם אתה נופל בפח יקוש יותר ויותר, ראה להרגיל את עצמך כבר להגיע אל מדת הסבלנות, ואז תצליח את דרכך, כי אין עוד טוב בחיים כמו להיות בסבלנות, וכל אלו שזכו למה שזכו, הכל היה מחמת שהגיעו בחיים חיותם אל

מדת הסבלנות, ועל-ידי-זה זכו למה שזכו, ועל-כן ראה להרגיל את עצמך אהובי, בני היקר, להיות סבלן גדול, ותפסיק להתעצבן, כי זה ממילא לא יעזר לך, אדרבה זה יכניס אותך עוד יותר בצרות, כי רואים בחוש, שכאשר יש לאדם צרות ומכאובים מאשתו ומילדיו או משכנים רעים, ואם אינו מתעקש ללכת נגדם, הרי הוא מצליח, וסוף כל סוף כלם מתבטלים כנגדו, אבל אם הוא מתעקש לילך נגדם, אז הוא מסתבך בצרות וביסורים יותר גדולים, כי הוא מתעצבן עליהם, והם מתעצבנים עליו, וכלם רבים ביניהם ונעשה גיהנום, רחמנא לישזבן, שמרגיש כל מיני צרות ויסורים בחיים חיותו, ועל-כן הרגל את עצמך אהובי, בני היקר, במדת הסבלנות, ואז תראה ותשפיל אף שאין עוד טוב מלהיות סבלן ולהפסיק להתעצבן, וממש תרגיש את חיי העולם הבא בעולם הזה; אשרי מי שבא אל מדרגות אלו ועוד בחיים חיותו, ובפרט בימי הנעורים, מכניס בעצמו דבורים אלו, וחי את חיי עם דבורים אלה, שאז יעבור את עולמו בטוב ובנעימים, ויחיה חיים ארכים, חיים נצחיים.

תם ונשלם, שבה לאל בורא עולם!